

САВЕЦКАЯ ВЕЛАРУСЬ

ВЫДАНЬНЕ УСЕБЕЛАРУСКАГА ВЫКАНАУЧАГА КАМІТЭТУ САВЕТАУ

Прапетары ўсіх краў, злучайцеся
Копт нумару—50 руб. (вып. 22 г.)

Падпісная плата—
Звычайная—1000 р. льготная—600 р.
Плата за абвесткі—500 руб. за радок пятаму.
Сьпешныя—на 50% даражэй.
Плата за публікацыю аб станах дакумантаў—
для членаў саюзу—7000.
для іншых грамад.—15000.
Чырвоны і ўзрэматам Сап. Забесьлюкі—дарэмна.
Падпіска і абвесткі прымаюцца ў Вел-
трэстдрук.
(Менск, Петрапаўлаўская, 8).

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:
Менск, Завоўжская, 97.

Трэці год выданьня.

Штодзённая газета.

№ 292 (697). Нядзеля, 31-га сьнежня 1922г.

Чатыры гады гараць агнем літары Б.С.С.Р. нашага чырвонага штандару. Яны сьвецяць працоўным грамадам Беларусі і паказваюць ім шлях да камунізму.

Гады барацьбы.

У гісторыі развіцьця рэвалюцыі ў Беларусі асабліва яскрава в значэньне 1 студзеня 1919 г.—дзень абвешчэньня Незалежнай Сацыялістычнай Савецкай Беларускай Рэспублікі.

Аб чым важа гэты дзень? Якое месца займае ён у гісторыі рэвалюцыі наогул і ў гісторыі Беларусі ў асаблівасьці?

Працоўныя масы Беларусі сьвяткуюць разам са ўсёй Савецкай Расіяй успаміны аб Актэбрыскай Рэвалюцыі. У дні Актэбры, у дні захапу ўлады працоўнымі масамі беларускіх селянін і рабочых вызваліўся ад уцёску экспэліатарыў—паноў, генэралаў і банкіраў. У гэтыя ўжо дні Беларусь атрымала магчымасьць вольнага развіцьця.

І дзеля гэтага Чырвоны Актэбры павінен застацца і застацца ў гісторыі вызваленьня Беларусі асноўным момантам, з якім усе працоўныя масы будуць зьвязваць успаміны аб сваім вызваленьні.

Усе іншыя здарэньні на працягу пяці гадоў рэвалюцыйнай барацьбы працоўных мас Беларусі зьяўляюцца толькі эпізодамі, якія характарызуюць сабою этапы ў працэсе барацьбы.

1 студзеня 1919 г.—абвешчэньне Незалежнай Сацыялістычнай Савецкай Беларускай Рэспублікі. Аб чым важа гэты момант у агульным ходзе Рэвалюцыі?

Ён важа аб тым, што з гэтага моманту Рэвалюцыя ўвайшла ў глыбіню народных мас, што гэты момант атрымала яснае прадстаўленьне аб сваіх заданьнях, што яны зразумелі, хто іх сабры і хто ворагі і што Савецкая ўлада, як арганізацыя для барацьбы проціў буржуазіі, атрымала воўнае прызнаньне з боку ня толькі рабочых, але і сялян Беларусі. Гэты момант зрабіў немагчымым адурчэньне народных мас здраднікамі народу, агентамі буржуазіі, якія выніваюць агульнанацыянальнага інтарэсу замест інтарэсаў плясавыяга вываленьня і барацьбы проціў буржуазіі.

У дзень 1 студзеня 1919 г. Савецкаю ўладаю і Камуністычнаю партыяй было ў яснай і нагляднай форме выказана тое, што, як само сабою зразумела, пачало атрымаваць сваё ажыцьцяўленьне з першых дэй Актэбрыскай Рэвалюцыі: зьнічэньне нашых плясавых ворагаў і іх паслугачоў. Ва-

рацьба са сваёю і з сусьветнай буржуазіяй да пабеды ў сьвешчэнага прапетарыяту... Фабрыкі рабочым... Зямля сялянам... Уся ўлада Савецкай рабочых і сялянскіх дэпутатаў... Нацыянальнае вызваленьне... Родная мова ў школе для больш паспешнага развіцьця духоўных сіл вызваленага народу...

Гэта былі тыя дэзунгі, якія давалі натхненьне у вількія дні Актэбры рабочым і сялянам Расіі на палустаньне. Але гэтыя дэзунгі атрымалі асобае значэньне, калі часова рабоча-сялянская правіцельства Беларусі, складзенае з прадстаўніцаў рабочай класі і сялянства Беларусі, урачыстым маніфэстам 1 студзеня 1919 г. заклікала ўсіх рабочых і сялян Беларусі ўзяць у свае рукі кіраўніцтва барацьбой за ажыцьцяўленьне выказаных дэзунгаў. З гэтага часу ўвесь цяжар барацьбы за вызваленьне ўзялі на сябе рабочыя і сяляне Беларусі, нясуць ўсю паўнату адпаведнасьці за вынікі барацьбы.

У вастрычкі 1917 г. Беларусь стала Савецкай, дзякуючы той дапамозе, якую аказвалі рабочым і сялянам Беларусі рэвалюцыйныя салдаты Заходняга фронту.

1 студзеня 1919 г. Беларусь вызвалілася ад уцёску нямецкай акупацыі, стала Савецкай, выключна дзякуючы рэвалюцыйнасьці самых сялян і рабочых Беларусі. У гэтым галоўны сэнс і значэньне ўрачыстых успамінаў 1 студзеня 1919 г.

Усе здарэньні, якія перажывала Беларусь у дзейныя гады, працягалі пад знакам адважаньня Савецкай Беларусію сваёй незалежнасьці, ін. к., права працоўных мас Беларусі будаваць саміх свой лёс. Шмат ахвяр прынеслі сыны працоўнага народу Беларусі ў гэтай барацьбе. Ахвяры былі не дэрмны. Савецкая Беларусь асталася вольнай, незалежнай ад буржуазіі краем. Яна будзе сваю гаспадарку, палітыкаю становішча рабочых і сялян. Яна зьяўляецца пудаводнай зоркай і прыкладам для той часткі беларускіх рабочых і сялян, якія і цяпер яшчэ марнеюць пад уладаю капіталістаў і якім мы ў дні нашага сьвята разам з прывітаньнем пашлем бядзэрчае слова: «Дапамога блізка».

А. Чарлякоў.

Белая і чывоная Беларусь.

Уноч на 19-е лютага 1918 году Савецкая ўлада пад нямецкай кайзера нямецкіх войскаў павінна была пакінуць сталіцу Беларусі—Менск. Беларусь была акупавана Германскаю Імпэратарскаю Скарыстаўшы момант, белая група культурна-тэлычых рабочнікаў-беларус-ў 25 сакавіка абвешчлі Беларусь незалежнай Народнай Рэспублікай. Ад каго незалежнай? Ясна,—ад Савецкай ўлады, ад улады рабоча-сялянскай. Адарваная ад моцных працоўных каранёў пачала новая Рэспубліка, існуючая толькі на паперы, сваю пачальную дзейнасьць. Ясна, што яна не магла спусьціцца ўніз да тых масаў, з якімі яна ня мела ніякай сувязі, ад якіх яна была незалежна і якіх яна таксама ад яе была незалежнай.

Пачалося абвешчэньне акупанцкіх парагаў, ад якіх белая рэспубліка адразу зрабілася рэальна незалежна. Гэта яшчэ больш адрынула папаровую рэспубліку ад працоўных масаў, якія сьцігнулі пад пятой акупацыі і маглі ісьці толькі за тым, што прагнуць вызваліць іх з пад гэтай пяты. На здавольшых малымі парагамі, «дзячы» Беларускай дабрацібы да самага высокага пірогу. Праз месяц пасля абвешчэньня рэспублікі, 25 красавіка, Рада і Скарэтарыят Рэспублікі, не выключачоючы і сацыялістаў, паслалі акупацыі вядомаму ўсім тэлеграну да «Яго Імпэратарскай Вялікасьці» Вільгельма. У той час, як працоўныя масы Беларусі стаялі пад пятой кайзераўскай акупацыі «сацыялісты» зьвярталіся да кайзеравага кайзера са сьлямі глыбчэйшай падзякі за асвабоджэньне Беларусі і прасілі яго, каб ён дапамог узмацаваць гэтую вызваленаму гаспадарству і ўрымацца ў сувязі з Германскаю Імпэратарскаю.

Далей ісьці ня было куды. Тэлегранам расшэфавала ўсё. Абвешчэньні сьце незалежна ад улады Савецкай і працоўнай масы, Рада другой рукой пасьпяшыла паставіць сьце ў залежнасьць ад акупанта Імпэратара. Так скончылася незалежнасьць.

А пажар вялікай рэвалюцыі ня спыняўся. Паліцыя пажару перакінулася з Усходу на Заход. Германія выкінула, як непазрэбы хлам, тую «Імпэратарскую Вялікасьць», перад якою так над'ўна кленчалі «незалежная Рада». Разг'рэўшыся рэвалюцыя яна палітычную сітуацыю. Немцы пакідаюць Беларусь, і ўладу на Беларусі захоплівае зноў працоўныя масы. Беларускаю справу бярыцца выяўляць Камуністычная партыя, галава і розум масаў.

У пачатку сьнежня 1918 году ў Маскве зьбіраецца з усіх каткоў Савецкай Расіі Канфэрэнцыя Беларускіх Сакій Расейскай Кам. партыі. Кам. партыя бяжэ ў свае магутныя рукі выяўленьне ня толькі плясавыя пытаньня, але і нацыянальнага пытаньня на Беларусі. Гэтым яна выяўляе глебу з пад ног беларускіх сацыялістаў-агуднікоў, якіх дзэ тудь мелі манополію на выяўленьню

нацыянальнага пытаньня. Канфэрэнцыя дзя кіла працоўныя масы Беларусі ісьці за Кампартыяй, утвараць на Беларусі ўл ду Савецкай, будавць вольную рабо а-сялянск. Савецкую Беларусь у федэрацыі з Савецкай Расіяй. Толькі такім шляхам працоўныя масы ўсіх народаў і краінаў, у тым ліку і Беларусі, зьбяруцца ў сьвешчэную працоўную камуну, прыдуць да вялікага Інтэрнацыяналу.

У сярэдзіне сьнежня ў Смаленску зьбіраецца 6-я канфэрэнцыя Кампартыі Заходняй Камуны. Гэтая канфэрэнцыя ставіць і выяўляе сьце адносіны да беларускага пытаньня таксама, як канфэрэнцыя беларускіх сакій Расейскай Кампартыі ў Маскве. Аднагалосна выносьцца пастанова аб неабходнасьці абвешчэньня незалежнай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі Беларусі. Вызначоюцца і межы новай рэспублікі, ў якую павінна ўвайсьці губерні Менская, Магілёўская, Втэбская, Горадзенская і Счаленская. 6-я абласная канфэрэнцыя атрымовывае назву першага Зьезду Камуністычнай Партыі Беларусі.

Гэтыя дзэе пастановы былі рэалізаваны 1-га студзеня 1919 году. Пакутная Беларусь, якамі ськутая з галавы да ног ланцугамі няволі, няпрэуша зьдэкі і глум, перажыўшая пяжжае яом нямецкага прыгону цяпер асвабаджаецца ад доўгай вэкавой пакуты адважным наступам Чырвонай арміі і прылучаецца да новага вольнага жыцьця, каторэ будзеца на закладніках камунізму, на гронце міжнароднай злучнасьці працоўнага люду. Рабочыя, сялянская бедчата і чырвоная армія Беларусі! Ад сьняжнага дню Беларусь—Савецкая Рэспубліка—становіцца рэспублікай працоўнага народу, рабочых, сялянскай бедчаты і чырвоная армія Беларусі. Уставайце ўсе на абарону Савецкай Беларусі! (З маніфэсту Чырвонага Ураду Беларусі).

Новая Савецкая рэспубліка з сьмага пачатку аёлялася на моцны працоўны грунт. Усе законы былых буржуазных урадаў на Беларусі былі абвешчаны ня дзейнымі. Уся зямля памешчыкаў становіцца дастаткам працоўнага народу. Фабрыкі, заводы і банкі нацыяналізуюцца. Уводзіцца васьмігадзінны рабочы дзень і г. д. Адным словам Беларусь абвешчэца Савецкай Рэспублікай. Паміж працоўнымі народамі Расіі і Украіны пачынае сваю новую творчасьць і працоўны народ Беларусі.

Прайшло чатыры гады з тых часоў. Маладая Рэспубліка за гэтыя часы яшчэ раз павінна была прыпыніць сваю працу пры польска-панскай акупацыі. Але рабочыя і сяляны Беларусі, пачынаючы на абарону свёй Савецкай Рэспублікі, разам з Чырвонай арміяй выратаваў сваю рабоча-сялянскую Беларусь, выраваўшы яе з кіпціў захвачымаў. І вось цяпер працуе базуваліна і беспрашкодна Савецкая Беларусь, увяйшоўшы ў жагучы Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублі-

Новагоднія пажаданьні.

Антанце.

Антанце цётцы пажаданьне—З старой зрабіцца маладою, Надзець чырвонае убраньне І лоб аздобіць свой зьвяздою.

Нямеччыне.

Зваліць Антанту хутка з карку Ды падцягнуць за вушы мар-

Польшчы.

Пажадаю... нават пэвен, Што заменіш ты свой гэ Там ня будзе белы пэвен А чырвоны молат-серп.

Дэлегатам на Лівані канфэрэнцыі.

Не таптацца вам на мосьці Чым таптацца—лепей сесьці, Каб ня зьбіць падноскі у бо- тах...

Лепей сьпецца вам па «нотах» Неузбавае каб маглі вы Скакануць цераз пралівы.

У. І. Леаніу.

Пасылаю з годам Новым Пажаданьне быць здаровым Капітал каб перажыць Ды у труну яго улажыць І на усім зямным абшары Бачыць красныя штандары.

Царкве.

І жывой і няжывой Увесь уплыў утраціць свой. І з папамі і з дзякамі Пахавацца у аднэй яме.

Газэце „Савецкая Веларусь“.

Ад душы я ей хачу Больш прывабіць чытачоў, Для чаго ей глыбей трохі Трэба ўлезці у гушчы вэс Каб газэтчык ня чураўся, Супрацоўнік каб стараўся, Каб самой ей стаць на нос Без дзяржаўнай дапамогі.

30—XII—22 г. Крапіва.

каў. Мінавалі чорныя дні. Успэб іх у з больш і больш выхор з памяці. Будзеца новая культура будзеца нове жыцьце. Не аплывае свай працы, рабочыяне Беларусі. Ваша Рэспубліка зь сьлямі Вялікай працы.

У. І. Леаніу.

Апошнія навіны.

(Радзі з Ганноўэру)

— З прычыны надобных перамаўленьняў у Лезані, ангельскі флёт Сярэднямога мора атрымаў загад адплыць на Бліжэй Усход.

— Ангорскі нацыянальны збор з прычыны незадоволення турэцкай дэлегацыяй у Лезані забараніў падпісаньне мірнага дагавору без нацыянальнага збору.

— Прэзыдэнт Гардынг мае замеры выступіць, як ініцыятар па сьвідкаваньні ўскраёвага рэпазіцыянальнага камісіі. Гардынг гатоў даць саюзьнікам пэўны выгадны ўмовы для забясьпечаньня даўгоў.

Да усіх народаў сьвету!

Х Усерасейскі Зьезд Саветаў, вышэйшы заканадаўчы орган РСФСР, ад імя міліянаў пралетарыяту і сялян зьявіўся раз урачыста пацьвердзіць сваю волю к міру і мірнай працы.

Працоўныя ўсяго сьвету! Усе, хто хоча мірнай працы, далучайцеся да стараньняў Савецкай Расеі, каб забясьпечыць мір, каб адбараць чалавечтва ад дзікіх і руйнуючых войнаў.

Савецкая ўлада, вышаўшая з рэвалюцыі, пачала сваю дзейнасьць у 1917 г. з кіраваньня справядлівага агульнага міру. З тых часоў яна пастаянна падкрэсьлівае гэту асноўную лінію сваёй замежнай палітыкі. Яна звярталася ў 1919 г. з прапановамі міру Злучаным Штатам. Яна прапавала мір у сувязі 1919 г. Яна прапавала мір Польшчы і Украіны Савецкай Расеі і ў Гэнуі Савецкая Расея і ўважліва прапавала агульнае міру. Калі гэта было адхінуць ад пралетарыяту спробаў і палітыку разброеньня хаў адмежаванай сфэры блізкай Савецкай Расеі, дзяржавы, проті ізаляцыі «круг разлучыцца. Але і гэта пачы-

наньне было сьвятана нежаданым суседзям Расеі іскі на праўдзівае скарачэньне сваіх арміяў.

На глядзячы на ўсе, сама Савецкая Расея прыступіла да разброеньня і ў кароткі тэрмін зьменшыла сваю армію з 5 мільянаў да 800.000 і цяпер праводзіць скарачэньне дзялей, даводзячы да 600.000 чалавек. На дзеля даказала яна сваю адданасьць міру. Не на словах, не ў рэвалюцыях, не ў абіданках, а на дзеле.

Цяпер, калі народы бядуюць ад ісьледкаў імперыялістычнай бойні, калі патрэбна найвялікшая ашчаднасьць матэрыяльных сродкаў, у дзяржавы больш праступнай робіцца палітыка буржуазных урадаў, паводдуць яны важней абідненьне шырокіх народных мас, чымся мір і мірнай праца.

Х Зьезд Саветаў, урачыста пацьвердзіўшы сваю лінію мірнай палітыкі, ад імя усіх да падтрыманьня гэтай лініі. Няхай усе народы падрабуюць ад сваіх урадаў міру. Справа міру ў руках саміх народаў. Каб адкінуць небясьпеку новых войнаў, павінны быць злучаны стараньня ўсіх працоўных мас усяго сьвету. Злучанаму і падарэўшаму, зручаванаму і галадуячаму чалавечтву павінны быць забясьпечан мір.

Стрыжня Х Зьезду Саветаў
М. Калінін.

Секратар Х Зьезду Саветаў
А. Знукідзе

З Усходу — на Запад.

Перажыўшы крытычныя моманты ў летні 1919 году месцы, Расейская пралетарская рэвалюцыя к канцу гэтага году прыняла шырокі размах новага ўздыму. Чарада ворагаў, унутраных і чужаземных, бія з усіх бакоў ізіскілі на Савецкую Расею, мусілі падацца на-

зад пад панорам рэвалюцыянай чырвовай арміі. Чэха-словакі былі адкінуты ёю за Урал, гэнэрал Красной кніўся к Ростову, увававідкі слабела дыстыпаліна ў акупаный най нямецкай арміі.

Нямецкі імперыялізм, змучаны бьёкадаю сваіх ворагаў, так званых

саюзьнікаў і цяпеўшы няўдачу за няўдачай на францускім фронце, усё меней ды меней увагі аддаваў фронту ўсходняму. З кожным днём рабілася ўсё ніжэй, што Нямецчына вайну прайграла. Адзнаючы гэта, нямецкая армія стала раскідацца, у Нямецчыне паднялося агульнае незадоволення супроціў самадзяржаўнага ладу, які прывёў да вайны, а праз вайну да зьнішчэньня краіны.

У лістападзе 1918г. выбухнула нямецкая рэвалюцыя. Лопаула раптам акупанцыя Беларусі, Літвы, Латвіі, Украіны. Каля году цяпеўшы прыгон нямецкага ваўніцтва, пад якім хавалася ўсякая белогвардзейская погань, вядучы супроціў рэвалюцыяную працу, працоўныя грамады буйных рэспубліц царскай Расеі працягнулі вызваленьня рукі насустрач вольным братам Савецкай Расеі.

Пралетарская рэвалюцыя адзначілася новай шырокія прасторы. Яе развіцьцю прыдалася нязмержная колькасьць энэтыга пэнтэ. Адкрыўся правіц пудзіны ў Эўропу, адчынілася мажлівасьць сягнуць на выратунак з прыгону рабочых эўрапейскіх буржуазных дзяржаў. У гэтым лязьня ад самага нараджэньня пралетарскай рэвалюцыі яе сьне, яе заданьні.

Але дасягнуць рубяжоў буйнага царскай Расеі пельга было тымі шляхамі, якія бы абінілі сапраўднае вызваленьне і далучэньне да Савецкай Расеі вызваленьня з-пад нямецкага ярма Беларусі, Літвы, Латвіі, Украіны. Працоўныя грамады гэтых краінаў, ня могшы спацатку рэвалюцыі прычасціцца да прынесенай ёю свабоды, мусілі з-пад царскай няволі паднясьці над нявольна нямецкага ваўніцтва і працягнуць яго прыгон на працягу амальна пэлага году. Між тым пралетарская рэвалюцыя, вываліўшы Расею, з пад прыгону буржуазіі в памешчыкаў, яшчэ з лістапада 1917 г. прадусьветна агаласіла «Дэкларацыю правоў народаў Расеі». Гэта дэкларацыя казал:

«Акіябрская рэвалюцыя рабочых і сялян пачалася пад агульным сьцягам вызваленьня. Вызваляюцца салдаты й матросы з прыгону памешчыкаў... вызваляюцца салдаты й матросы з прыгону самаўладных гэнэралаў... вызваляюцца рабочыя з-пад капіталаў і свавольна капіталістаў... Усё жывое й жыцьцязольнае вызваляецца з ненавісных ланцугоў. Астаюцца толькі

народы Расеі, якія цяпеў і першы гнёт і свавольле; вызваленьне гэтых народаў павінна пачацца зараз жа і павінна быць зроблена рашуча й безваротна».

Рэвалюцыя дае:

- 1) Равенства й сувярэннасьць народаў Расеі. 2) Правы народаў Расеі на вольнае самавызначэньне аж да аддзяленьня і вытварэньня самастойнай дзяржавы. 3) Адмена ўсіх і ўсякіх нацыянальных і нацыянальна-рэлігійных прывілеяў і абмежаваньняў. 4) Свабоднае развіцьцё нацыянальных меншасьцяў і этнаграфічных групаў, якія населяюць абшары Расеі».

Гэту дэкларацыю, ужытую для многіх народаў Расеі, треба было ашыцьцявіць і для народаў Беларусі, Літвы, Латвіі і Украіны, так доўга яе чакаўшых. Треба было праз яе замацаваць, прыдаць канкрэтную форму нацыянальнаму раскрапанчэньню працоўных грамадаў гэтых краінаў... Треба было паказаць ім тую багатыя дары, якія прынесла для іх рэвалюцыя Кастрычніка і якія акупанцы хавава ад іх так доўга.

Так пачалося вытварэньне нацыянальна-сацыялістычных рэспублік на месцы нядаўнага панаваньня цяжкай цёмнай акупанцыі. А праз гэта—прачышчэньне шляхаў для блучай на Запад рэвалюцыі.

29 лістапада 1917 году закладуць сваю рэспубліку рабочыя й сяляны Украіны.

17 сьнежня агалашаюць сваю краіну Савецкай стралкі й безьземельна Літвіі. 22 сьнежня з Літвы тарыбскай роліцыя рэвалюцыяна Савецкая Літва.

А сьпсыціўшы тыдзень, 1 студзеня устае да жыцьця і Беларуска Савецкая Незалежная Рэспубліка. Яе нараджэньне справодзіць словы маніфэсту: «Гарантыя, змардавачая Беларусь, Беларусь працоўнікаў і бедных сялян, якія доўгі час свайго жыцьця служыла крапіцаю абагацэньня польскага вельможнага панства—памешчыкаў, а пасья захопленая расейскім крывавым самадзяржаўем і ўсялякім чыноўніцтвам, якую дурманілі й абманвалі з касьцельных амбонаў ксяндзы і з зўгароў папы, якія была сковава з ног да галавы ланцугамі няволі, якія цяпеўла ўвесь час пагарду й глум і пережыла

цяжкае ярмо нямецкай акупанцыі, цяпер аслабанаецца ад векзвое мучысьмелым націскам Чырвоная армія прычашчаецца да новага свабоднага жыцьця, якое будоуцца на фундаманце камунізму, на фундаманце паміжнароднага аднаньня працоўных грамадаў.

Заснаваньне Беларускай Рэспублікі дакончыла праводзіны ў жыцьцё сацыялістычнае дзяржаўнасьці на Захадзе. Стомленны пад прыгонам цара, а пасья нямецкіх ваўнікоў працоўныя масы Беларусі, Літвы, Латвіі і Украіны атрымалі дзяржаўныя формы свайго вольнага жыцьця. Але на гэтым яны ня былініліся, не супакоіліся. Абураны палкасьцю рэвалюцыянага энтузіязму, яны зьеднава з працоўнымі грамадамі Расеі прынялі на сябе павінасьць насцьі сьцяг вызваленьня да працоўных грамадаў за межамі сваіх краінаў, на Захадзе...

Але закон гістарычнага развіцьця судзіў так, што хвалі рэвалюцыянага выбуху не маглі пераліцца за межы Расейскай Фэдэрацыі. Болей таго, сьпсыціўшы кароткі час, рэвалюцыі трэ было пакінуць цяжкай Літву, Латвію і часткаю Беларусь ды Украіну. Чорная сьцяконтр-рэвалюцыя адваляла сабе гэтыя мясьціны, назад запрыгоніўшы жывучыя там працоўныя густчы.

Зараз у Літве ды Латвіі пануе крывасмагна буржуазія, якая чыніць растрэлы рабочых, мучыць голадам і зьдзекамі працоўныя грамады. У Заходняй Беларусі таксама спраўляе свой бал над сялянамі й рабочымі крывавы польскі пан.

Але нядоўга будзе нягнуцца цяжкае прыгоннае жыцьцё для працоўнага народу Заходняй Беларусі, Латвіі і Літвы і, наогул, — усяго сьвету. Хвалі рэвалюцыі штодзень мацней стукваюць у іх дзьверы. І блізка-блізка той міг, калі яны хлынуць у іх з нястрыманым павтам.

Савецкая Беларусь, якая сёньня спраўляе чацьвэртыя садыны свайго існаваньня—крэпкай і магутнай—заўсёды гатова даць шырокі прастор бурнаму развіцьцю гэтых хвалі за сьчыны сваіх заходніх рубяжоў.

З. Жылуновіч.

ПАД НОВЫ РОК.

Што ні год,—
Прабьжыць карагод.
Хоць да гэтага, часам, і лаюцца,
Але стукнецца дзень,
Студня першы чарод,—
І вітаюць... вітаюць... вітаюцца!
*
«З Новым Рокам! З Новым Рокам!»
Кожны хоча быць прарокам,
І прароча шчысьце, долю,
Каму Янку, каму—Олю..
І жадаюць жыцьця многа,
Аж да воласа сівога.
Каб-жа хвораму здароўя,
Малакроўным—чырвакроўя,
Каб-жа дзеўцы—малайчану,
Безкажухаму—аўчыну..
Вось і я, пясняр-нябога,
Дзеля зычача старога
Тут віршую пажаданьні
І віншую пры спатканьні!
Нашай зухавай газэце—
Зацікавць ўсіх на сьвечце.—
Каб яе чыталі, браце,
Нарат ў кожнай нашай хаце.
Каб Вядуля, нам знасьмы,
Зазірнуу часьцей у «домы»,
Дзе яго, як прынца у казцы,

Затрымаюць дзэці ў ласцы.
Каб на нашага Чарота
Выйшла крытыкаў аж рота,
Бо што возьмеш з гэтых «Босых»,
Хоць глядзеу бы на іх скося!—
Хай П. Л. хутчэй пад'едзе
Крышку далей у альфабэце,
Бо ён нежак мне прызнаўся,
Што саўсім не падпісаўся..
Марозоўскі хай марозіць
Усіх, паном хто ласкі просіць.
Крапіва мацней хай джгае,
Хай Гурло гурчыць-сьпявае.
Каб Журба, пясняр пакорны,
Крыху меней быў «прыдворны».
Хай-бы Гартнага «Цаліну»
Дачакаліся з Бэрліну.
Хай-бы «Полымя» пылала,
Ды туды дау верш Купала.
Для Якуба дапамога:
Ужываць «малога» бога.
Каб хоць каліва таленту
Дау Міровіч рэцэнзенту.
Каб гэтар замазау пляму
І паставіу спраўдзі драму.
Каб у музэум-камяніцу
Замест случкае спадніцы
Нагавіцаў хоць бы з пару
Зьніс бы хто туды у ахвяру.
Каб засмучанай «асьвеце»
Паднясьлі усё па «сьмеце».

Каб «Кубу» для Інбелкульту
Дау аршыну пару мульту,
Каб бяз рысу цёткі «Ары»
Ён дасьледавау абшары..
О, багата пажаданьняў,—
Усё ня вылічыш да-званьня!
*
Але кінем мы гэтыя жарты,
Рыфмікі-жарцікі новага року,
Ды паглянем мы з іншага боку,
Раскладзём віншавальныя карты..
Соткі год, соткі год усё вітаюцца,
«Сіняй птушкі» штогодна шукаюцца.
А пасья—пастарому зноу маюцца
І, як летась, жыцьцё раскладаюцца.
Але-ж гэтыя леты апошнія
Захапляюцца панаднай цікавасьцю,
Ужо меней бязмэтнасьці, млявасьці,
Нібы дзейсьняцца мары раскошныя..
Новы Рок ужо блізіцца, туліцца,
Песьні, словы гучнеюць пановаму,
Бо зьбіраецца дымная вуліца
Прынясьці нешта лесу хвабываму..
*
З Новым Рокам, сябры і таварышы,
Усе тья, хто моцны нядоляю!
Праз сьвядомасьць ды чырвань-пажарышчы
Вы злучайцеся брацкаю воляю!

Міхайла Грамыка.

Вашчэньне незалежнай Савецкай Беларусі 1-га студзеня 1919 г. (Менск).

Працоўны народ усіх краёў—злучайся!

МАНІФЭСТ

Часовага Работніча-Сялянскага Савецкага Праўдальства Беларусі

Варышы і браты рабочыя, бедныя сялянне і чырвонаармейцы Беларусі!

Гарадзенная пакутная Беларусь, Беларусь рабочых і бедных сялян, якая доўгія гады свайго жыцця служыла сродкам дзеяў абагацэння польскага феадалаўскага панства-памешчыкаў, зямельных грапажоў-купец і ўсялякіх багачоў-кравасмокаў, а потым захопленая пад імя чыноўніцтвам, адурваная ды абманваная з касцюльных амбонаў індэямі і з паркоўных аўтароў нашамі, скутаая з ног да галавы лачкамі няволі, цярпеюшая здзекі і глум і перажываюшая цяжкую армоўскую прыгоў, цяпер аслабавецца ад доўгай некавой пакуты аднаго часу чырвонае арміі і прычашчаецца да новага, вольнага жыцця, якое будзе на вядомым камунізму, на фундаманце міжнароднае злучы працоўнага людю.

Вялікая акцыя рэвалюцыі ў Расеі, зруйнаваўшы пананае панства памешчыкаў, хвабрыкантаў, княздоў і паноў, панства абману, няві і ўніску, заложыла фундамант новага ўстрою жыцця з уласцю мога працоўнага народу. Пачаўшы ў Расеі, яна запаліла таксама, оны і ўсясветнага аслабавецца працоўнага народу ад прыгоўнага граўніцтва, пароў і багачоў. Польшы гэтага агню з кожным днём і з кожным часам ахаліла сабою ўсе большыя і большыя абшары зямлі, раходзіць з аднае краіны ў другую, вганяе ўсюды з працоўнага народку нявольства, амоў і пакору, будзіць пачуццё паўстання супоў прыгнятэляў і помету да іх, і грозіць атапіць у сабе ўсіх лі- вораў працоўнага людю, ворагаў волі і шчасця, ворагаў рэвалю- цыі і ачысьціць шырокі чырвоны шлях да панства вольнае працы, да нества камунізму, да панства міжнароднай братняй злучы працаўні- цў усяго свету.

Чуючы і бачачы сваю нямінучую скорую пагібель, ворагі рэвалю- цыі, нясуць рабочаму і беднаму селяніну, гэтым праўдывым гаспадаром іго жыцця на зямлі, поўную ўласць над гэтым жыццём, матушан- ды трыпачуна, нібы напрытомыя, стараючыся як мага, абманам подкупам, сабраць вакол сябе сілы, абрушыцца на рэвалюцыю і ачысьціць яе гэтым наступ. Але ўсе іх надзеі дарэмны, ўсе іх патугі апахані! Магутнаму ўдому рэвалюцыі хвіль, руйнуючых ўсяля- кае рабства, нішчых усякі прыгон і вызваляючых працоўны народ, не знайсці на пуніе ходу ніякіх прашкодаў, ні жаднага стрыму!

Рабочыя, сялянская бедната і чырвонаармейцы Беларусі!

Руйнуючы будову цяжкага прыгоў, высунваючы моры сьлёз і вачкі крыві, разлітых на шырокіх абшарах гарадзеннай Беларусі, вышчанай страшэннай вайны, узнятай парамі і багачамі і за сваіх вярсаў і пагубішай дарэмна міліяны рабочых і сялян, ідзе да нас у праміну сонца пры сьвеле ітаньняў ішчаснае пара аслабавецца, ісе вам рэвалюцыю поўную ўласць і нававаньне. Наміж працоўнымі родамі Расеі, Літвы, Украіны і Латвіі ад сёньняшняга дня становіцца і вы вольнымі і паўнапраўнымі гаспадарамі вольнай незалежнай Беларускай Сацыялістычнай Рэспублікі! Ад сёньняшняга дня Беларусь— сацыялістычная Рэспубліка— становіцца Рэспублікай працоўнага народу, рабочых, сялянскае беднаты і чырвонаармейцаў Беларусі!

Усе, дагэтуль пасягаўшы на працоўную Беларусь буржуазныя даўдзінныя праўдальствы, праўдальствы прыгончыкаў купцоў, земшчыкаў і фабрыкантаў, асьветнае прадэжынае духаўнікамі, дзе-б уласць яшчэ ня лібела-б, як пананая Рада, немейскае акупацыйнае чальства, польскае і украінскае пасяганьне—лічачца скінутымі ня туючымі і абвішчачоцца, у усімі сваімі збрамі і прыхільнікамі, ачысьці і ўсяго працоўнага народу ў сьвеле вольнае ворагамі, заслужаны- няшчадзівай рэвалюцыі кары.

Устаўце ўсе на абарону Сацыялістычнай Савецкай Працоўнай Рэспублікі Беларусі! Устаўце!

Няхай з усходу на захад і ў поўначы за поўдзень прагучыць гэ- ды звычны оклік на ўсім абшарах Беларусі і ўдзельне ўсіх да аднаго пра- цюўнікоў і бедных сялян стаць над чырвоны сьцяг сусьветнае рэвалю- цыі, каб аб вашы дэсныя загартоўчыя рады ў ішчых разбілісь ўсе іхія напады цёмных сіл рэвалюцыі і беднага працоўнага народу.

Хутчэй да змогі! Каб не засталі нас у надбайным спачынку, га- руючыся напасці на Савецкую Беларусь, чорныя грамады польскіх аганяраў, савіўшых гурты пяціраўскіх везалежнікаў, а сьледам за імі белавардзійскія слугі хаўрусыскага імперыялізму!

Да змогі! Да змогі! Да змогі!

Іменем вялікай чырвонай няволі, пакуты і здзеку, а ад сёго дня вольнай Савецкай Рэспублікі Беларусі, іменем чырвонае арміі сацыяль- нае рэвалюцыі, іменем сусьветнага міжнароднага камунізму, пастаўленае а варту Першым Зьездам Камуністычнай партыі Беларусі

Часовае Работніча-Сялянскае Праўдальства Савецкай Беларускай Рэспублікі абяшчае перад усімі сьветам:

- 1) З гэтага моманту ўся ўласць на Беларусі прыналежыць толькі вяртам рабочых, сялянскіх, батрацкіх і чырвонаармейскіх дэпутатаў.
- 2) Захваўшыся дагэтуль дзе-кольвечы ўласць нямецкіх, польскіх, украінскіх акупацыйнаў ад гэтага часу лічыцца скасаванаю.
- 3) Прадаўнічая буржуазія Беларусі Рада і яе так празываемыя народнымі міністрамі абвішчачца безабароннай законам.
- 4) Усе законы, пастановы, распарадкі і прыказы Рады і яе слуг, таксама нямецкіх, польскіх і украінскіх акупацыйных ўласцьніў лі- ацца несапраўднымі; распарадкі ж і прыказы нямецкіх ўласцьніў, атыраючыся спосабу выхаду нямецкіх салдатаў з Беларусі, захоўва- юць сваю сілу.
- 5) Ад сёго моманту ўстанаўляецца на Беларусі рэвалюцыіны пара- ак; усе супроць-рэвалюцыіныя выступы і патугі зрабіць пагромы, гра- ежствы і гвалтаваньні будуць няшчадна руйнавацца.
- 6) Рабочыя, сялянне і працаўнікі ўсіх нацыянальнасьцяў, якія жы- юць на абшарах Беларусі, карыстаюцца роўным правам і знаходзіцца ад абароны рэвалюцыіных законаў.
- 7) Усе зямлі памешчыкаў і пагоў буйных землеўласнікаў, ма- астыроў, царквоў і касцюлаў і духаўнікоў, з усімі жывымі і мёртвым і гадзям (інвэнтаром), а таксама ўсе лясы, воды і нутры зямлі стано- цяцца дастаткам працоўнага народу Беларусі.
- 8) Усе чыгуны і ўсе пуды злучы (саабшчэньня), пошты, тэлеграфы тэлефоны, фабрыкі, заводы і банкі абващчачоцца дастаткам рабочых беднага сялянства Беларусі.
- 9) Масцовыя саветы мусяць абараняць людское дабро ад раскраду і прыцягаць віноўнікаў да адказу.

10) Уводзіцца восем гадзін у дзень працы, без зьверхуточных гадзін, на ўсялякай рабоце і уваходзіць у моц усе дэкреты Р. С. Ф. С. Р. па вобласьце рабочага стаю.

Чырвонай арміі, рабочым і сьляскай беднае Беларусі даручае Ча- совае Праўдальства Савецкай Беларускай Незалежнай Рэспублікі ахову ўсіх гэтых вольных зваў сацыяльнае рэвалюцыі.

Яно дапамянае усім працаўніком, што праз абарону Савецкай Бе- ларусі—абараняецца Савецкая Расея, абараняецца сусьветная рэвалю- цыя, інтарсы працоўнага народу ўсіх краёў на сьвеле і іскравае пан- ства камунізму.

НЯХАЙ ЖЫВЕ Вольная Працоўная Беларусь!
НЯХАЙ ЖЫВЕ Савецкая Расея!
НЯХАЙ ЖЫВЕ Сусьветная Працоўная Рэвалюцыя!

Іменем вольнага Беларускага народу:
Старшыня Часовага Работніча-Сялянскага Праўдальства Беларусі **Зьмітро Жылуновіч.**

Сябры Праўдальства: (**А. Мясніноў, С. Іваноў,**
(**Алесь Чарняк, І. Ройгольд.**

1-га студзеня (январ) 1919 году Менск.

Культурная поўна за 1922 г.

На парозе новага году аніем узрокам тыя культурныя установы, якія аббудавала і будзе наша ма- ладая рэспубліка.

Арганізацыя Беларускага Дзяр- жаўнага Унівэрсытэту распачалася толькі ў 1921 г. Пры малой дала- мазе цэнтру, у цяжкіх варунах, якія паогула перажываем ўсе мы, можна толькі дзівіцца ўсёму таму, што зроблена за гэты кароткі час.

Унівэрсытэт за два гады сьвайго існавання здолеў ужо выдзві- рыць Беларускай Навуковай Уста- новы. Сярод працаўнікоў Унівэрсы- тэту ёсьць такія агульна вядомыя навуковыя сілы, як прафэсары Ле- пінскі, Ньольскі, Пічата і іх су- працоўнікі прафэсары Іваноўскі, Мельхі, Рэзань і іншыя.

Няхват сродкаў не дае магчы- масьці паставіць як палежыць ка- тэдры, габінэты і лябараторыі, але і ў гэтым напрамку зроблена досыць многа.

Установа рабочых факультэтаў (дзёны і вачэрні) дае нам ўсу- вельне, што наш Унівэрсытэт стане **Alma Mater'ю** дзяцей працаўнікоў—рабочых і сялян.

Унівэрсытэт абсадоўвае апрача Беларускай рэспублікі і большую частку этнаграфічнай Беларусі як Усходняй, так і Заходняй.

Увосені 1922 г. адчынілася другая вышэйшая навуковая Устано- ва—Беларускі Сельска-Гаспадарчы Інстытут,—установа так доўга ча- канам нашай сялянскай Беларусі.

С.С. Інстытут ужо з самага па- чатку мае багата абстаўленую ля- бараторыю, якую зьяўляецца Мен- ская Балотная Станцыя.

Тройкі культурнай установы, аббудаваныя за мінулы год зьяўля- юцца наша Дзяржаўна Унівэрсытэ- кае бібліятэга. Дзякуючы шчырай працы т. Сіманюскага, бібліятэка сабрала і навукова ўзамплектавала

неўмалы ўсе, што можна знайсці на расейскім рынку, кнігі. Адчува- ецца толькі брак літаратуры па прыродазнаўству, зятое бібліятэка мае цікавы і каштоўны адзел ста- расьветнае літаратуры з рэдкімі экзэмплярамі, якія можна знайсці толькі ў цэнтральных бібліятэках і музэях.

Беларускі музэй і зьвязаная з ім асьветна-гаспадарчая выстаўка патрабуе яшчэ вялікай працы, каб апавадаць сваёй назьвае. За абуд- даваньне музэю павінны ўзяцца ўсе культурныя працаўнікі як Менску, так і правінцыі.

Наш Дзяржаўны Беларускі Тэатр гэтак сама зрабіў постоў за ўбеглы 1922 год. Расшырэньне рэпертуару за лік новачаштных п'ес, як напры- клад, Жэра Таргвіні і іншыя, доць штурчаны існаваньні, палешань- ня тэхнікі—ўсё гэта аднак і тако што наш тэатр заваоўе сваё мейсца ў беларускай культуры.

Наша выдавецкая справа мала нахілілася наперад. Але ж і тут зроблен вялікі, а бы сказаць, глы- бокі постоў—наша газэта, наш жур- нал сталі прадзёўваць сродкамі камуністычнай культуры на абшарах Беларусі.

На 1923 год, япроч умаценьня ўсіх ужо існуючых культурных устаноў, нас чакае праца па ад- будаваньню гэткай важнай культур- нае установы, якую зьяўляецца Дом Працаўнікоў Асьветы.

Важна яна дзела тако, што ад- не будзе залежыць постоў на на- шым фронце асьветы.

Будзем чакаць, што 1923 год сустрэе дзей нашую школу, што фронт асьветы сапраўды стане пер- шым фронтам, а гэта дасыць маг- чымасьць яшчэ вышэй падняць п'яндар нашай культуры, яшчэ шы- рай разьварнуць яго.

А. Сянкевіч.

ЛЕЗАНСКАЯ КАНФЭРЭНЦЫЯ.

Туркі трымаюцца моцна.

ЕАРДО, 28—12. У Лезані ад- былося пленарнае пасяджэньне пад- камісіі аб капітуляцыі. Дэкларцыя заявіў, што туркі заявілі падкамі- сію ў туніс, зазначышы, што саю- зьнікі не давяраюць турэцкаму суду ў вытаньнях датычна чужа- земцаў. Ісмет наша адказаў, што саюзьнікам няма чаго бацца. Вы- ступішы Керэян адначасна незамі- рымасьці Ісмет-пашы і заявіў, што

далейшыя перамаўленьні зусім бес- карысны. У выпадку ўвартасці туркаў амерыканскі прадстаўнік Чэйлд далучыцца да саюзьнікаў.

Становішча канфэрэнцыі крытычнае.

ЛІФЛД, 29—12. Становішча ў Лезані лічыцца крытычным. Ра- сейская дэлегацыя заявіла аб сваім адмаўленьні падпісаць зходу аб працівах, нават у выпадку падпі- сання яго туркамі.

Рыхтуюцца к вайне.

САН-ПАОЛЭ, 29—12. З афі- цыяльных італьянскіх крыніц на- вядамляюць, што грэкі і туркі сьне- па рыхтуюцца к аднаўленьню ваен- нае чынасьці. Па чутках, грэкі згуртавалі 50.000 войска на гра- ніцах Франкі. Туркі рыхтуюцца ад-

біць наступ. Югаславія таксама мабілізуе вялікі лік войска, маючы замеры прымаць удзел у агульнай баўканскай вайне, якая лічыцца нязьбежнай у выпадку грэка-турэ- кага непаразуменьня.

У Польшчы.

Забойства Нарутовіча было арганізавана за- гадзя

ВАРШАВА, 30-12. Дзізнаньне па справе аб забойстве Нарутовіча ўжо скончана. Забойства прэзыдэнта бы- ло арганізавана загадзя. Нарутові- чу былі прысланы 2 сьмяротных прыгворы. Яны былі напісаны зусім грэматыя Почарк у абодвух прыгворох падоблен. Адзін з пры- гавораў быў такі: «Пане міністр, Вас насьлігне сьмяротная кара, ка- лі вы зарэз жа не адмовіцца ад пасады прэзыдэнта».

Суд над Невядомскім.

ВАРШАВА, 30-12. На пасяджэнь- ні савету міністраў абгаварывалася пытаньне аб перадачы палітому суду справы Невядомскага. Выявілася што да забойства прэзыдэнта па артыкулу 99 м угадоўнага ўлажэнь- ня пагражае сьмяротная кара. Далей заснавае, што ў закона раў- не датычна палітых судоў выданы ад падсуд-асьці так званая палітыч- ная праступкі.

Справа Невядомскага будзе слу- хацца ў Варшаўскім акружным су- дзе. Пасяджэньне суда будзе ад- крытым.

Паядынак.

ВАРШАВА, 30-12. Гэнарал Галь- дер вызваў на паядынак дэпутатаў Касьяльскоўскага і Гальмана. Вы- завы прыняты.

У Савецкай Фэдэрацыі.

К Саюзу Савецкіх Сацы- ялістычных Рэспублік.

МАСКВА, 29-12. 29-га сьнежня адбылася канфэрэнцыя паўнамоцных дэлегацыяў, выбраных зьездамі са- ветаў РСФСР, УССР, ЗСФСР і БССР. У склад прэзыдыуму ўвайшлі: Калінін ад РСФСР, Пятроўскі ад УССР, Цікавая ад ЗСФСР, Чараякоў ад БССР. Канфэрэнцыя зацьвер- джан прэкт дэкларацыі заснаваньня саюзу ССР і прэкт дэговору між імі. Акт падпісаньня дэкларацыі да- гавору адбыўся 30-га сьнежня. 30-га сьнежня адчыніўся першым зьезд саветаў саюзу ССР.

Вынікі тубэркулёзнага трохднёвіка.

МАСКВА, 29-12. Тубэркулёзны трохднёвік даў на РСФСР паўгара трыліён. У Маскве сбраяна каля трыліёну, у Пецярбургу—200 мілі- ярдаў.

Вываз хлеба.

ПЕЦЯРБУРГ, 29—12. Паўночна- заходняя кантора Дзяржаўнага бан- ку прадала Фінляндыі злучны лік хлеба. Аднаўлен першы транспарт у 250.000 пудоў.

Першы Усеакуцкі зьезд Са-етаў.

ЯКУЦК, 28—12. 27-га сьнежня адчыніўся першы Усеакуцкі зьезд саветаў. Прыбыла 88 дэлегатаў—з іх 48 камуністаў. У праўдывым зьезду выбрана 6 камуністаў і 5 беспартыйных.

Беспрацоўе ў Новарасей-ску.

НОВАРАСЕЙСК, 28—12. У Но- варасейску пашыраецца беспрацоўе. 40 проц. членаў прафэсійна-агульнага саюзу ня маюць працы. Прама- ца-тэрміновыя меры барацьбы беспрацоўем.

Бюльлетэнь № 152

Менская Матэаролёгічная Станцыя
Галова і Фізічнай Абсерваторыі
пры Менскай Даследчай Балогнай Станцыі.
29 і 30 снежня 1922 году

Table with 4 columns: STRU ENT, 1 гадавіна дню, 9 гадз. вечара, 7 гадз. раніцы. Rows include: Баромэтр, Тэрмомэтр, Максимальны тэрмомэтр, Мінімальны тэрмомэтр, Вільгаць паравуаў, Асідзі ў міліметра, Грунтавы тэрмомэтр, Флюсар (сіла ветр. мятраў у секунду).

4 гады Савецкае Беларусі і успаміны
яе заснаваньні.

Лета 18-га году. Мярэ, працы... выйшлі на вуліцу і дзедацца, якія звышчы зрабіліся ў маладой Савецкай Рэспубліцы за лінулы дзень. Ады з трывогаю на душы за дзе таго ўраду, які быў зроблены ў вострыніку 17 году іх рукамі, другія са адвольным тэмным посьмохама іа радасцю ў душы чыталі ў гэтых, шкматах тыя ці іншыя весті. Для гэтае трывогі і злыдзее радасці было шмат варунаў. Украіна і Беларусь захоплены залезам нямецкімі імэрэаляіам; з падтрыманьнем генэрала Голяц паны рійскія буржуазыя ікраіе тысячы пралетарыату; побач з Масквою ўзгарэцца чэха-словацкае паўстаньне; у самой Маскве адзін за другім падмаюцца мянжы лезых асраў і анархістаў, уаруг патрыархыаа гроду закладзецца заговор на быцьце Савецкага ўраду. Кожны дзень, патрабуе ад працоўнага люду ўсе новых сілаў, усе большага напружаньня дзеля барацьбы за сваю ўладу, са ўсіх бакоў. Буржуазыя і не прыхвасні паіралі рукамі ад радасці і чаканьня астатыно расправы з рабочай класай.

Былі гады дзее Беларусі; адна Беларусь з тэрыторыяю з часткова сьлявова і паістам, з інтэлігенцыяй з пахілам у бок незалежнасьці пад кіраваньнем нямецкага пінэра, другая—без удаче зямлі, працоўная Беларусь, раскіданая на шырочаму абшару ўсе Рэсеі. Першая пад імея Народнае Рэспублікі зладжыла сваю паневую Радз, якая паўзала перад кайсэрам, шупала ў яго пазнаны; другая разам са ўсімі працоўнікамі Рэсеі змагалася ў барацьбе на ідэалы сацыяльнае рэвалюцыі. Адным з гэтых ідэалаў было самавызначэньне народаў на завладзівэе вольнага выжывеньня імі сваіх палітычных жадааньняў і дачараньняў. Беларусы, жыюшы ў Рэсеі, прынялі сацыялістычную рэвалюцыю, як забяспечваючыю ад пагарды і прыгову дагэтуль забіты і абяздолены беларускі народ і з ненавісьцю глядзелі, як Рада, зьяўляючыся прадстаўніком не беларускага народу—сьлявова і рабочых,—а панства, шлэдцы і інтэлігенцыі, гаварыла і галдывала за ўвесь народ. Рэвалюцыяныя беларускія арганізацыі, стаўшы на чале аб'яднаньня ўсіх працоўнікаў—беларусь, ачыя ачходзіліся ў Рэсеі, вылілілі сабе Беларусі; Пачыналіся Камісарыяты, які набоч зьлідоўскім польскім Камісарыятам пад агульным кіраўніцтвам Камісара па падмаючых сьлявова Сталіна, парэў прыду на вы

хаваньню рэвалюцыянае волі і дамагаючы Беларусі, як асобнае тэрыторыі. Абшароўчыя на волю беларускіх рабочых і масы беканскага сьлявова, Камісарыят лічыў сябе паўнамоцным прадстаўнікам і тых беларускіх працоўнікаў, якія знаходзіліся пад пятою нямецкае а ваяўніцтва і Рады Беларускае Народнае Рэспублікі, бо пачаткі тых беларусаў якія жылі ў Рэсеі, зьяўляліся жадааньнямі ўсёго працоўнага люду ўсе Беларусі. Сваю працу Камісарыят увесь час прагас аб'яднаць і ставіць у стасунак з дзельнасьцю Вабласнага Выканаўчага Камітэту ў Смаленску, як аднаго з большых савецкіх пэнтраў уходяіне Беларусі, якая ня была адарвана ад Рэсеі немцамі. Гэтал праца нарыхтоўвалася ў бок агітатыі і арганізацыі паўстаннага руху сярод сьлявова і рабочых акупаваных частак Беларусі, аб'яднаўшы беларусаў на тэрыторыі РСФСР у рэвалюцыяныя гурткі, дапамогі духоўнае і матэрыяльнае беканцам і ініі.

Апроч палітычнае працы, Камісарыят зрабіў шмат чаго і ў арганізацыяна-адміністрацыйным сэнсе. Ён меў сваю аддзел у Пецярбургу, беканокія аддзелы ў Саратаве, Калдузе, Тамбове, Воршы і іні. гарадох. У Маскве і Пецярбургу наладжана была выдавецкая справа; у Маскве атрымаў свой ідэйны пачатак наш зучысны Дзяржаўны Унівэрсытэт праз Беларусі Народны Унівэрсытэт, ледьні янога чыталіся ў памяшканьні Унівэрсытэту Шапаўскага. У Пецярбургу была адчынена беларуская школа 1 і 2 ступ. на праспэктэ 26 акцябра (6. Неўскі).

З таварышоў, якія зьяўляліся вядатымі на сваёй працы ў Камісарыяце і яго аддзелах, адзначам А. Р. Чарвякова, сучаснага старшыню ЦВК і праезд. Савету Народных Камісарыаў Беларусі, Д. Ф. Жылуновіча, быўшага потым першым старшынё Савецкаа Беларусі, М. І. Мароза, сучаснага паўнамоцнага прадстаўніка ССРБ, у РСФСР, Чарнушвіча, які пачер зьяўляецца праезд. Ігуменскага Іванцовага Выканаўчага Камітэту, І. Дзгуды—камісара Пецярбургаа аддзелу, забітага потым на фронтэ. У Смаленску нашымі сябрамі на працы былі прадстаўніцы Вабласнага Камітэту Іваноў, т. т. Масьвіноў, Піскаў і Рэйгольд. Рэвалюцыя ў Германіі разбурыла трон Вільгельма і прымоўіла нямецкіх ваяўнікоў аслабнці Беларусі. Савецкі ўрад РСФСР дэкларыраваў незалежнасьць Беларускае Савецкае Савецкае Рэспублікі, і з прадстаўнікоў Беларускага Камісарыяту

У Маскве і сяброў Выканаўчага Камітэту Заходняе вобласці быў зложаны першы Савецкі ўрад Беларусі. Маніфэст гэтага ўраду на беларускай мове быў пісаны рускою старшынё ўраду Д. Ф. Жылуновічам і 1 студзеня 1918 году быў падпісаны, апроч т. Жылуновіча, яшчэ т. т. Чарвяковым, Івановым, Рэйгольдам і Масьвіновым.

Я. Патровіч.

Загарэлася зорка.

(Сьвяточнае). Загарэлася зорка. У мутных абшарных пльбэснага бяздоўна загарэлася зорка. Яна была з яркага макаушвэга; вялізарная, як сонца: з пяцьма зьяўляючыся, як аграмадзістая кветка, як влічэзнае вока волата асілка.

Загарэлася зорка на почным небасхіле. І ноч пратварылася ў дзень, у лены, мільгаючы, сямёхсонечны дзень. І волхвы, апрачутыя ў пурпур чырвоны, пачалі вандраваць па зямлі і клікаць на влічэе сьвята ўсіх тых, хто ў мазалэх врываючы аздолены быў, хто потам гарачым хлеб сабе чорствы здабываў, хто ў лапцухах няволі век свой векаваў.

І волхвы на бой паклікалі працаўнікоў у прыгасценых на бой з панамі, з царамі, з багамі.

Доўга грэмелі кілічы барацьбы, доўга бурліла і пенілася кроў. Празліся цемнякі,—ворагі сьвету і волі,—затапіць у крыві ўсю зямлю. Але зорка ў пажарышча запалала і влізала кроў гарачымі, чырвонымі зычкамі.

Дрыжэлі асновы зямлі. У хвалістай пене агню спыняліся водасьлед мінулых вакоў няволі і цемры.

Ахрыпі званы царкоўныя, гайкаючы над зямлёй, як старыя, згніўшы псы. Яз влізарныя верады тырчэлі на торжышчах апусьнеўшых хорахы езуіцкія—гніяды блуду і фальшаў.

Ідэалы—бакшычы залатыя апусьцілі долу галовы свае зьяварыныя; задрыжэлі, як асінавы ліст, ад спаляху страху; вобземлю палі; скопалі, як блаудны агідныя—і рассыпаліся ў пыл-пысок жарошчы.

І воі-асілікі вогненныя з вогненнымі зоркамі на шаломах сталёвых самалётнымі крокамі ступалі з нявольніцкай зямлі трухляай мінуўшчыны ў маладоў сонечную будучыну.

Праз мост сьмерці перайшлі яны ў звораче. Кінучас, вольнае, радаснае жыцьцё.

Перамога шлэх ім паказывала. Чырвоныя шатры над іх галовамі ірэдзіліся.

А прарокі маладыя з зоркамі ў вачох з жар-сонцамі ў грудзех хадзілі ад вёскі да вёскі, ад хаты да хаты, дзе толькі мазолісты люд жыў, дзе толькі сыны працы гадзюцца, і клікалі звалі:

Сьпяшайцеся ўсе на новае сьвята новага жыцьця!

Ідзецца на зорку нашую, маладыя сілы маладой зямлі!

Гартуёце ў вогненых крыльях свае сэрцы. Сталюёце ў влічэй барацьбе думы свае сьветлыя. Чарпайце гарачы мадаўцвэты шчасьця вачыма сакалінамі сваімі!

Накіньце на плечы блыскі пажарышча і паліце ўсе гнілое і агіднае на зямлі!

Як бура-віхор, вандруёце па беламу сьвету з грымотнымі гімнамі ў грудзех, з палалючымі факэламі ў руках!

Праз вас, сілы маладыя, запажарыцца Воля магутнай увесь сьвет, запажарыцца і адновіцца, шбы казачны фэнікс-птух.

Наша зорка загарэлася. Паўстане ўсёды панства бедных на зямлі і панства багатых на небе. Аман.

Апосталы Пётра і Павел.

Ч-А-Т-Э-Р-Ы.

Адзін, другі... чатыры, як адзін Мігнулі яснай зыркай бліскавіцай. І час жыцьця—гісторык—палэдзі—Ізноў чатыры новыя староніцы.

Гісторыі краю узад перагарнуў. І у нудным шэрагу яе пісьма, Што тая усё-ж рука павывадзіла Страніцы гэтыя—бы кроў—тасьма, Часьціну новую сабой адкрылі—

Якой датуль нішто ня бачыў і ня чуў. Народ працоўны доўгія вякі, Няволі няньчачы сваю і краю, Уздымам дружным уласнае руку На іх сваю свабоду адзначае.

Занёшы жыцьця казку дзіўную бы сон. Няхай прышлец із будучых гадоў, К жыцьцю свайму цярэбячы дарогу, Даткне пагляд свой да радкоў Ужо яму мінулага, былога

І угледзіць вобраз чыннасьці прайшоўшых дзён. Ён угледзіць усё, бо устануць перад ім Агненнай, бурнай, зьлітнай чародою Здарэньні тыя, што быцьцём сваім Краіну з мяртвай—строілі жывою.

Да волі променнай працоўнікаў вялі. Крывёй аблітая, як жар чырвоны— Гады—строніцы бурай гартавала,— Праз зыркы полымны агонь Радзіны сьветлыя перапускала

Савецкай Вольнай Беларускае зямлі. Адзін, другі... чатыры, як адзін, Ужо здалёк гавораць гучным яхам: Глыбі, краіна, волі свае пльынь І ляці к Камуне рэзвым птахам!

Цішка Гартыя.

Менск, 29-ХП 22 г.

Ліст з замежнай Беларусі.

Дарагія таварышы! Праз якіх-небудзь дзяснь дзёа вы будзеце сьветкаваць сваё влічэе і радаснае сьвята—чацьвёртую гадавіну абвешчэньня вольнай незалежнай Савецкай Беларусі.

Ад імя невялікага гуртка прыхільнікаў Савецкай Беларусі, пакуль што амушаных маучаць аб нашым імкеньні да злучэньня з вамі, дарагія таварышы, а таксама ад імя беларускага сьлявова, якое стогне пад уладаю беланавскай Польшчы і нецярпліва чакае свайго вызваленьня, вітаю вас, дарагія таварышы, з гэтым сьладным і радасным сьвяткам.

Але адначасна з гэтым нашым шчырым прывітаньнем мне хочацца выказаць тва змешаньня пацупці влічэй радасці і горкага смутку, якія напаўняюць нашы душы. Нам радасна думаць, што хоць там за сьляною граніцай беларускія сьлявова і рабочыя ўзялі ўладу ў свае рукі і карыстаюцца праўдывай незалежнасьцю ад усяіх пакоў. Я ўжываю гэтае слова «незалежнасьць» бо ў нас тут яно вельмі часта ч епаца. Нават па самых глухх кутках, асьцерагаючыся ад беланавскай шпіёнаў, сьлявова гавораць аб незалежнасьці. Гавораць дзеля таго, што на кожным кроку ачуваюць сваю влікую залежнасьць ад пакоў, нават больш таго—сваю няволю. І гэтая наша залежнасьць, гэтая наша няволя перааказвае нам палком аддацца радасным думкам аб ва-

шай незалежнасьці, аб паводзінах ці вольнай Савецкай Беларусі. Ня так-то даўно прышлелі быць у адной вёсцы, дзе жылі польскія жаўнеры. Адны разьлілі сьцёхгадоўны стары сьлявова сьлявоваі скардзіўся, што ішо горш, чым было пры паводзінах гэты стары яшчэ пазытле і шавіну і польскае паўстаньне. І гэты стары вых знаў маё аскарку і жэлэ на нас, дарагія таварышы. Ён каваў мне: «Во вь сабь си аб нас, чаму яны пл іду чаму пакінулі нас гэтым скім сьляокам. Калі прадзе ішо дамай пакуць?» Сколькі ні злучуў старому, што іначэй небыла, але ён усё трэс слаба сьляокават жоўтаю ад старчасьці барады паўтараў сваё: «Надобра, надобра!» Толькі, калі я паклікаў ішо гэта хутка скончыцца, мой ддок трохі навесялеу. Таварышы, працуем тут, каб «гэта сьляокавае але ці падтрымаеце вы, нас у ледны мом-нт? Нас мада, а праваць вельмі цяжка. Адаа толькі дэся на вашую чырвоную ішо што ўказвае нам нашую дарогу.

Таварышы, у вашай радзюшчы сьці памят ішо аб нашым ішо і пачынасьці.

Горадэсьнь, 21 сьнежня 1922 г.

Ад гуртка прыхільнікаў Савецкай Беларусі.

Д. Ш.

ПА МЕНСКУ.

Дом працаўнікоў асьветы.

Прэзыдыум Рабросу вызначыў праўдэньне дома працаўнікоў асьветы, які адчыняецца з 1 студзеня.

Сьветкаваньне 4-й гадавіны БССР

У 6 гадз вечара

31-га сьнежня у Беларускаім Дзяржаўным Тэатры адбудзецца ўвачыстнае павядзэньне ЦВ Камітэту Беларусі, ЦВ КПБ, Савету Працаўнікоў Менскай арганізацыі КПБ, пасьвятчонае 4-й гадавіне канстытуцыі БССР.